

LA RENDA BÀSICA A LES ILLES BALEARS: DE LA TEORIA A LA RECERCA DE LA VIABILITAT DE LA PROPOSTA.

Quan parlem de renda bàsica, parlem d'entrada de la necessitat d'interpretar l'economia des de una perspectiva diferent, lluny de l'actual i fracassada “economia ortodoxa”, però dominant encara en el camp dels partits polítics majoritaris, institucions acadèmiques rellevants en el camp de l'economia, en els principals organismes internacionals (FMI, BCE, Comissió Europea), principals *mass media* internacionals, i sobretot, dins la classe dominant (banquers i grans executius) que han anteposat el pagament del deute que ells han generat, amb pràctiques moltes vegades fora de la llei, al dret de les persones a viure una vida digna i decent.

Que això sigui així, no vol dir que el seu càlcul econòmic no sigui sent necessari. Ho es en primer lloc, per poder fer una tasca divulgativa, pedagògica i didàctica per a mostrar la viabilitat de la renda bàsica. Això es clau en el debat ideològic, especialment des de la famosa frase de Margaret Thatcher, de que “ no hi ha alternatives” a la teoria neoliberal. En segon lloc el càlcul econòmic es un complement necessari, per afavorir que la renda bàsica estigui present en les propostes electorals dels partits progressistes i en les propostes emancipadores dels moviments socials.

L'Ateneu Pere Mascaró, com a soci integrant de la Xarxa Renda Bàsica, vol fer la seva modesta i petita aportació, amb aquesta ponència col·lectiva que intenta quantificar un possible cost d'implantació de la Renda Bàsica a Les Illes Balears. Es una aproximació feta des de el voluntarisme i la manca de recursos institucionals. Té doncs, un sentit més pedagògic d'atrancament intel·lectual al problema, que una proposta acabada d'acció de govern. Especialment pel fet de no poder treballar amb dades reals, sobre la fiscalitat i els diferents nivells de la tributació, des de la Agència Tributària de les Illes Balears.

Malgrat tot, pensam que la ponència pot ajudar a debatre millor el problema, no tan sols de la renda bàsica a Les Illes Balears, sinó com enfocar d'una altra manera, la finalitat i l'anàlisi de l'economia a les nostres Illes.

Andreu Horrach entrarà més en detall en el conjunt del càlcul i fins i tot, en possibles hipòtesis d'aplicacions parcials de criteris de renda bàsica a sectors acotats de la nostra societat.

El que volem posar a debat es que l'estimació d'una aplicació universal de la RB a les Illes, amb una previsió del salari mínim interprofessional, i de la mitat del seu import per als joves menors de 18 anys, suposaria un import de 7.797.050.820 € ; el 28,79 % del PIB de les Illes Balears a l'any 2011.

La quantitat pareix inassolible a curt, i fins i tot a mig termini, en l'actual panorama de la recaptació pública i dels pressuposts estatals i autonòmics.

Però si pensam en termes de qüestionar integralment la lògica del sistema, i ens posam a pensar en les necessitats de la població (primer les persones que el deute) i en la manera d'ajudar-la a accedir als recursos econòmics bàsics i essencials, igual el problema se pot plantejar d'una altra manera.

Per exemple, els números també diuen que es possible aplicar la renda bàsica a les nostres Illes. No estam davant una qüestió de manca de producció de riquesa, sinó més bé de com es distribueix la mateixa. La dada del cost de la RB a les Illes Balears, també es pot interpretar des de l'òptica de la botella mig plena. *Tan sols ens basta el 28,79% del PIB de Les Illes, per garantir un present i un futur de seguretat, dignitat i de llibertat, a tota la població de les Illes Balears.* No s'acompliria aquella màxima aspiració de la societat comunista de “ a cadascun segons les seves necessitats”, però s'atracaria al manco “ a cadascun segons les seves necessitats bàsiques”. Si tenim la possibilitat d'aconseguir un objectiu viable de justícia i d'evitar el patiment al conjunt de la nostra

població, perquè no lluitar per trobar els mecanismes adients per fer-ho possible? *La força moral de l'objectiu, si es converteix amb consciència social, es una condició necessària per fer avançar la seva implantació.*

A més aquest cost de la renda bàsica també es pot contextualitzar amb altres dades econòmiques. Així a la memòria del CES 2011 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears (http://ces.caib.es/www/cd_memoria2011/data/index_capitols.html), es senyala que a l'any 2010 es produeixen uns nivells elevats d'estalvi regional a Les Illes sobre PIB, amb el percentatge més alt per CA (el 33,15%, més de 4 punts per sobre de Madrid i 12 punts per sobre de la mitjana de l'Estat). En concret si agafem les dades elaborades a partir de la base de dades FUNCAS del quadre I-25, que en lloc del PIB treballa sobre la Renda disponible, s'estima que l'estalvi regional total a Balears és de 8.835 milions d'euros. Un 56,7% procedeix del sector privat (5.009,5 milions d'euros) i un 43,3% del sector públic (3.825,5 milions d'euros). L'estalvi regional serveix per finançar la inversió regional, que l'any 2010 va ser de 7.435,1 milions d'euros, de la qual, 6.674,7 milions d'euros correspon a la inversió privada (el 89,8% del total) i només 760,4 milions d'euros (el 10,2%) va ser inversió pública, per la qual cosa, es va produir un excés d'estalvi (o diferència entre estalvi i inversió) o capacitat de finançament cap a l'exterior de l'economia balear per un import de 1.399.9 milions d'euros, que s'explica en la seva totalitat per la capacitat de finançament del sector públic (la diferència entre estalvi i inversió pública és positiu per un import de 3.065,1 milions d'euros, en bona part resultat de l'espolí fiscal, que representa per l'any 2010 el 13,54% del PIB regional el més alt de l'Estat), ja que el sector privat presenta una necessitat de finançament o dèficit d'estalvi per acabar de finançar les inversions per un import de -1.655 milions d'euros.

Aquest excés d'estalvi públic (3.065,1 milions d'euros) cobriria per si sol el 39% del cost de la aplicació de la Renda Bàsica a Les Illes. Es a dir, que hi ha uns doblers produïts a Les Illes, que no

van a revitalitzar l' inversió productiva a Les Illes, ni es retornen en forma de serveis per als seus ciutadans. Aquests doblers van a finançar inversions públiques fora de la comunitat, per l'aplicació d'un sistema de finançament injust i arbitrari.

Aquesta xifra d'estalvi públic es dóna amb una situació econòmica de recessió, s'estalvia perquè no s'inverteix i son recursos públics que s'en van de la comunitat i l'empobreixen relativament encara més. Imaginem que aquests recursos es poguessin distribuir a través de la Renda Bàsica, cada més i durant un any a tota la població de les Illes Balears. No hi hauria una reactivació espectacular de la demanda privada? No se podria orientar aquesta demanda cap a objectius de consum responsable? No es podria incentivar la creació de noves empreses i emprenedors, cap a nous filons d'ocupacions verdes? No es podria propiciar una política de creixement assenyat econòmic, que facilités pagar amb sentit comú i terminis acceptables, els deutes privats i de les administracions públiques? Les mateixes entitats bancàries, no en sortirien beneficiades en saber que tindrien la garantia de que tots els seus clients, poden gaudir d'uns ingressos mínims segurs? La política creditícia no podria ser manco restrictiva amb les microempreses i els autònoms, per animar-los a crear riquesa i cobrir necessitats de la població?

Està comprovat que la inversió del sector públic té un efecte multiplicador al conjunt de l'economia. Ja sia a través de la pròpia inversió o a través de facilitar uns serveis al conjunt de la població. Es parla d'un efecte multiplicador de la despesa pública, per part del darrer informe de tardor del FMI, entre un 1,5 a 1,7 cap al conjunt de l'economia, per cada unitat d'inversió pública o despesa pública efectuada (és a dir, aquests 3.065,1 milions d'euros que ara es perden per aquest mal finançament de la nostra comunitat autònoma es convertirien en nova renda gràcies al multiplicador de la inversió pública per un import de 4.597,65 a 5.210,67 milions d'euros, la qual cosa hagués suposat un creixement monetari del PIB regional, agafant l' hipòtesi màxima, del 23% (sobre el registrat aquest mateix any sense aquest efecte multiplicador), enlloc del 6,2% de creixement monetari que va tenir

l'any 2010, i en termes de multiplicador de l'ocupació suposant una productivitat constant del treball equivalent a 55.010,6 euros corrents per treballador segons les dades PIB FUNCAS i afiliats a la Seguretat Social de l'any 2010, això suposaria crear 94.720,9 treballs assalariats més, deixant a zero l'atur registrat, que per l'any 2010 va ser en promig de 82.882 aturats registrats) .

Ara predomina una teoria econòmica, que té la lògica de voler sostenir-se sobre el vèrtex d'una piràmide. La minoria dels més rics (el 1%) han de ser afavorits, perquè la resta de la població tingui opció a poder participar amb una brega entre ells mateixos, ja sia pel dret a subsistir o per a tenir una determinada qualitat de vida. Les polítiques d'austeritat i retalls de l' inversió pública per afavorir les especulacions financeres de la minoria del 1%, també frenen les possibilitats de l'efecte multiplicador de renda i ocupació de la inversió pública, la qual cosa, també anul·la els efectes multiplicadors fiscals (no contemplats ací) derivats d'aquests increments de renda i ocupació, que en un sistema progressiu haurien de suposar sota aquests mateixos arguments un increment dels ingressos fiscals per sobre del 23% i una davallada importantíssima de les despeses, entre d'altres coses, perquè desapareixeria la partida de subsidis de desocupació i augmentaria el superàvit de la seguretat social.

La Renda Bàsica podria ser un bon tractament de xoc, per fer funcionar el multiplicador de l' intervenció del sector públic, al conjunt de l'economia. Amb la lògica de que es més fàcil que s'aguanti millor la piràmide de l'economia, sobre la base forta i consolidada de la majoria de la població, que sobre l'absurd de fer-ho sobre els interessos del seu vèrtex.

El nostre sistema fiscal també està dissenyat per afavorir el vèrtex de la piràmide econòmica. En xifres globals l'Agència Tributària Central d' Hisenda, recaptà a les Illes Balears a l'any 2010, tan sols 2.213.347.000 €. El 9,2 % del PIB de Les Illes. Els ingressos tributaris prevists per la CAIB amb impostos directes pel 2012 son 203.020.010 €. Els indirectes 1.892.382.640 €. En total

representen un 8,7 % del PIB. El 2011 les recaptació líquida de la Seguretat Social a Les Illes Balears ha assolit 2.522,3 milions d'euros, el 9,3% del PIB del 2011. Es a dir, i sense una depuració rigorosa de possibles repetiments de càlculs, sumant anys distints encara que de magnituds semblants, com a màxim i a grans trets, podem dir que el principal muntant d'ingressos públics que se recaptin a les nostres Illes, suposen tan sols un 27,2% del PIB.

Podem comparar aquestes xifres amb la mitjana espanyola a on els ingressos tributaris son el 37,2% del PIB i amb els dels països nòrdics , a on els ingressos per impostos estan en torn del 48% del seu PIB. A simple vista i de manera superficial, es podria concloure que cal treballar a fons per a millorar el nostre sistema fiscal a les Illes Balears. De cara a millorar la seva eficiència i la lluita contra el frau, per a corregir el dèficit fiscal amb l'estat, per a millorar la seva equitat. Es evident que sense un plantejament global de reforma fiscal des de l'àmbit de l'estat i sense un ajustament democràtic i federal dels ingressos fiscals, les possibles accions des de el sector públic de les Illes estan molt limitades.

Tenim doncs, unes propostes de renda bàsica que no son utòpiques, sinó més bé justes, i fins i tot necessàries, des de l'òptica d'una economia molt més eficient des del punt de vista de l'aprofitament dels recursos humans i públics, i no com passa ara on tenim un funcionament econòmic molt ineficient pel malbaratament dels recursos humans amb taxes d'atur superiors al 25%, i a Balears amb dèficits d'inversions públiques a l'entorn del 14% del PIB. És a dir, la lògica financera dominant ens ha portat al pitjor i més irracional funcionament econòmic, el qual està perdent cada vegada més la mínima legitimitat democràtica, ja que només acontenta al 1% de la població.

El problema el tenim en la manera concreta de com arribar-hi. Estam al principi d'un laberint, d'on sabem l'inici de la partida i a on coneixem les virtuts de l'èxit, si arribam a la sortida. Però cal iniciar

el camí, malgrat sabem que haurem d'anar tantejant l'elecció de les rutes, que ens caldrà fer i desfer camins iniciats, i que la trajectòria estarà plena d'obstacles i dificultats.

Però la magnitud de la crisi, els patiments de la gent i el desenvolupament de la contesta crítica als abusos del sistema, fan que molts esdeveniments s'accelerïn i que utopies com l'aturada dels desnonaments, comencin a percebre's com a possibles, i fins i tot, com a necessàries. Perquè no pot passar el mateix en la Renda Bàsica a les Illes Balears? Per a molta gent que estan fora del circuit productiu i amb seriosos riscos d'exclusió social, la RB es l'única esperança realista per a un futur millor. I també es el matalàs social, que ens permetria poder anar canviant sense costos traumàtics, el component estructural caducat de l'actual model productiu. *Tornant a mirar la botella mig plena, no estam davant la millor proposta, per encarar una nova estratègia de futur per a la nostra economia i a la vegada, per a la millora de la convivència democràtica de la nostra comunitat?* Perquè no intentam entre tots fer-ho possible? No estam davant un repte de caire tècnic, sinó especialment de contingut polític. *Es una batalla de correlació de forces per determinar a on es centren les prioritats fonamentals de les polítiques econòmiques.* Cal capgirar les prioritats actuals, a on la majoria s'ha de sacrificar, per garantir maximitzar els guanys d'una petita minoria. Necessitam una societat civil forta i articulada que reclami amb força la Renda Bàsica. I també la complicitat d'aliances polítiques que li obrin les portes a la seva concreció institucional.